

तच्चनहठेनसंपादनीयमित्याह आयुषीति तथाहि तेनहियदृच्छामरणप्रकारेणयदकारणाद्भवतिअज्ञानमात्रापनयेनस्वतःसिद्धंमोक्षरूपंतत्कारणैःतीर्थमरणैर्हठादुपपादितंभवति यथोक्तंवासिष्ठेखिलपंथे मोक्षक्षेत्रेविमूढांतःकरणायेथवामृताः क्षेत्रमाहात्म्यतस्तेपिसंतिक्षेत्रफलान्विताइति विमूढांतःकरणाः इदंमुक्तिक्षेत्रमित्यप्यजानंतः क्षेत्रफलंमोक्षस्तद्विनामुक्ताइत्यर्थः अत्रहिजंतोरित्युदाहृतश्रुत्यायव्यत्राप्यज्ञानापनयोस्येव तथापिसएवात्रशमादिकंविनामरणेनहठात्साध्यतइतिमोक्षस्यापिहठसाध्यत्वमुपचारादुक्तंभवति ॥ ११ ॥ तीर्थेपिहठान्मरणंनिंदति तथेति देहात् ल्यबलोपेपंचमी देहंप्राप्ययेनपुंसा पंचत्वमित्यनुरुप्यते उपपादितंहठेनजलप्रवेशादिनासंपादितं तस्यतथाशरीरंपूर्वदेहप्रकारमेवशरीरंभवति देहत्यागीयातनाशरीरंप्राप्नोतीत्यर्थः सोयंअध्वानंमोक्षमार्गंगतोपिकुत्सितत्वादध्वानंगतकः यतोयंमोक्षक्षेत्रेपिगृहाद्देहाद्देहंप्राप्तः ॥ १२ ॥ तत्किमस्यमोक्षोनास्येवेत्याशंक्याह द्वितीयमिति तत्रगृहाद्गृहांतरप्राप्तौद्वितीयंकारणंकाश्यामृतस्यापियातनादेहप्राप्तौएकंकारणंहठमरणमभूत् ततोपिदेहांतरप्राप्तौद्वि

आयुषिक्षयमापन्नेपंचत्वमुपगच्छति ॥ तथात्यकारणाद्भवतिकारणैरुपपादितं ॥ ११ ॥ तथाशरीरंभवतिदेहाद्येनोपपादितं ॥ अध्वानंगतकश्चायंप्राप्तश्चायं गृहाद्देहं ॥ १२ ॥ द्वितीयंकारणंतत्रनान्यत्किंचनविद्यते ॥ तद्देहंदेहिनांयुक्तंमोक्षभूतेषुवर्तते ॥ १३ ॥ शिरास्नाथ्वस्थिसंघातंबीभत्सामेध्यसंकुलं ॥ भूतानामिंद्रियाणांचगुणानांचसमागमं ॥ १४ ॥ त्वगंतंदेहमित्याहुर्विद्वांसोऽध्यात्मचितकाः ॥ गुणैरपिपरिक्षीणंशरीरंमर्त्यतांगतं ॥ १५ ॥ शरीरिणापरित्यक्तंनिश्चेष्टंगतचेतनं ॥ भूतैःप्रकृतिमापन्नैस्ततोभूमौनिमज्जति ॥ १६ ॥

तीयंकारणंनास्ति तस्ययातनादेहस्यभोगदेहत्वेनकर्मदेहत्वाभावाद्देहांतरोत्पादकत्वंनास्तीत्यर्थः तद्देहंछीबैत्वमार्थं देहिनांसोपियातनादेहोमोक्षभूतेषुमोक्षयोग्येषुरुद्रपिशाचेषुयुक्तंआत्महत्यापापनिर्हरणाय यातनार्थंयोजितंवर्तते ॥ १३ ॥ यातनादेहस्यस्वरूपमेतद्देहतुल्यमित्याह शिरेति गुणानांविषयाणांवासनामयानां ॥ १४ ॥ त्वगंतंत्वगेवअंतेसमोपेयस्य त्वगस्थिमात्रंमेदोमांसवर्जितमित्यर्थः गुणैःसौंदर्यादिभिः मर्त्यतांवायवीयमपिपूर्ववासनावशान्मनुष्यतामिवगतं ॥ १५ ॥ अतएवतन्नाशोपिमर्त्यशरीरनाशवदेवेत्याह शरीरिणेति कंचुकिनाकंचुकमिवमुक्तेनपरित्यक्तं भूतैःअपंचीकृतैः प्रकृतिस्त्वंस्वकारणं यद्वा भूतैर्यातनादेहारंभकैः प्रकृतिंआत्मानंप्राप्तैः एवमेवास्यपरिद्रष्टुरिमाःषोडशकलाःपुरुषायणाःपुरुषंप्राप्यास्तंयांतीतिश्रुतेः ततोभूमौनिमज्जतिलोकदृष्ट्या तथाचनतस्यप्राणाउक्तामंत्यत्रैवसमवनीयंतेइति प्राणानांप्रत्यगात्मनिविद्वद्दृष्ट्यालयंप्रदर्श्यसउच्छ्रयत्याध्मातोमृतःशेतइतिलोकदृष्ट्याशरीरस्यभूमौलयोपिश्रुत्याप्रदर्शितः इदमपिरुद्रपिशाचानामेवदृष्ट्यानत्वस्मद्दृष्ट्यातेष्वेवतस्यवर्तनादितिध्येयं ॥ १६ ॥